

HOLOCNEMUS PLUCHEI (SCOPOLI 1763) IN NEDERLAND (ARANEAE, PHOLCIDAE)**Peter J. van Helsdingen**

European Invertebrate Survey – Nederland, Postbus 9517, 2300 RA Leiden (helsdingen@naturalis.nl)

ABSTRACT

***Holocnemus pluchei* (Scopoli 1763) in the Netherlands (Araneae, Pholcidae)**

Holocnemus pluchei (Scopoli 1763) is recorded from several localities in the Netherlands. The historical range extension of *Pholcus phalangioides* in the Netherlands is compared with the arrival of this relative newcomer. The distribution in Europe is summarized.

Key words: *Holocnemus pluchei*, imported species, Netherlands

Hij stond al op de lijst van soorten die wel een keer in ons land zou verschijnen: *Holocnemus pluchei*. Een fraaie sidderspin uit het mediterrane gebied. In die streken is hij heel algemeen in die gestapelde muurtjes rond wijn- en olijfgaarden, onder overhangende rotsen, op alle mogelijke warme plekken. Ze bouwen prachtige lampenkapvormige webben, die soms bijna bolvormig zijn. In huizen ben ik ze daar nooit tegengekomen. Een algemene spin heeft natuurlijk een grotere kans meegevoerd te worden met een transport dan een zeldzame. En opens was hij er. Van verschillende kanten kwamen de meldingen binnen: uit Rilland (Zuid-Beveland) in kassen in de Bathpolder (AC 070 381), in kassen in Naaldwijk (AC 074 445) en in kassen in Rijnsburg (AC 091 468). Hoe lang ze er al zaten is niet helemaal duidelijk. Dat is altijd de moeilijkheid. Is een eerste waarneming ook een eerste voorkomen, of is het de eerste keer dat iemand's oog er op valt?

Holocnemus pluchei is in het gehele Middellandsezegebied algemeen. In Groot-Brittannië, Duitsland en België is hij al op de checklist als ingevoerd aangemerkt en hij is verder bekend uit Zwitserland, Oostenrijk, Roemenië en Bulgarije, maar daar lijkt hij minder algemeen.

Misschien wordt deze soort straks bij ons ook algemener en vormt hij op den duur een voortplantingspopulatie. Zo is het indertijd met onze inmiddels zeer algemene inheemse Sidderspin of Hooiwagenspin *Pholcus phalangioides* ook gegaan. In 1869 meldt Van Hasselt (Van Hasselt 1869) dat er een “. . . voor Nederland vreemde spin werd gevonden in eene galanteriewinkel binnen de stad Utrecht . . . zijnde een exemplaar van *Pholcus opilionoides*”, een vrouwtje. Het dier wordt op een vergadering van de Nederlandsche Entomologische Vereniging getoond en hij schrijft zich te herinneren al eerder op een vergadering een mannetje van deze bijzonder zeldzame spin te hebben laten zien, die levend gevangen was in de Hortus Botanicus te Utrecht. Die was waarschijnlijk met planten ingevoerd. Het vrouwtje was in leven gehouden en had eieren geproduceerd, die later waren verdwenen, mogelijk door haar zelf opgegeten. In een langer artikel (Van Hasselt 1870) besteedt hij uitgebreid aandacht aan het voorkomen van deze soort in Nederland. Hij vermoedt dat het eerste mannetje uit de Utrechtse Hortus geen *Pholcus opilionoides* was, maar *Pholcus pluchei* (= *Holocnemus pluchei*!). Het exemplaar is niet bewaard gebleven en het blijft dus een vermoeden. Het tweede exemplaar uit Utrecht kwam pas vijf jaren later bij Van Hasselt terecht, daarna kwamen er nog een paar waarnemingen uit botanische tuinen (Utrecht, Leiden) en in huizen (Dordrecht, Delft). Later kreeg hij van Thorell te horen dat hij in Nederland niet te maken had met *opilionoides*, maar *phalangioides*, twee namen die vaak door elkaar werden gehaald. Zij betekenen natuurlijk ook hetzelfde, maar dat is taalkunde en geen nomenclatuur. Volgens Van Hasselt was het rond 1870 echt een zeldzame soort.

Als we nu in huizen en schuren rondkijken kunnen we toch niet volhouden dat *Pholcus phalangioides* nog steeds een zeldzame soort is. De meeste mensen hebben hem in huis. In de zomer zit hij ook buiten tussen de klimop. Het is een zeer algemene soort geworden. Misschien hebben ze door de nu overal aanwezige centrale verwarming beter overlevingskansen in een gunstig binnenklimaat gekregen. Maar de soort komt nu ook voor in de schuur van boerderijen, die niet echt verwarmd is. Er zal dus ook wel sprake zijn van een genetische selectie.

Wie in huis op hun levenswijze let merkt al gauw dat het een zeer overheersende soort is, die andere soorten volledig verdringt. De prooien die ik bij *P. phalangioides* in hun webben heb aangetroffen omvatten eigenlijk alles wat huizen binnendringt (libellen, oorwormen, motten, vliegen en andere spinnen, zoals *Tegenaria atrica* en *Steatoda bipunctata*) en ze blijken ook elkaar heel lekker te vinden. Bij mij thuis woont nu een mannetje in een kamer die achter elkaar alle onvolwassen exemplaren heeft opgegeten en vervolgens twee volwassen vrouwtjes. Hij heeft nu het rijk alleen.

LITERATUUR

Hasselt, A.W.M. van 1869. [Wetenschappelijke mededeling tijdens de 23e algemeene vergadering der Nederlandsche Entomologische Vereniging. Gehouden te Nijmegen, den 25sten julij 1868.] – Tijdschrift voor Entomologie 12: 25-27.
Hasselt, A.W.M. van 1870. Studien over den *Pholcus opilionoides*, Schrank. – Tijdschrift voor Entomologie 13: 159-174.

